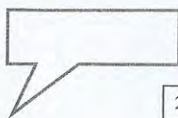

1. Írd a buborékokba a szöveg szerkezeti egységeit!

1

SZŐKE GYÖRGY

2

József Attila és Beethoven

...ha eljön a csend, teremjen hozzá nyelv is, közös.
Mert ahol a szellem van, ott vagyunk mi is, s igyekszünk
a jobbért küzdeni.
Holderlin

A kései József Attila-versekben egyre gyakrabban tűnik fel a *hiány*, a valamikor meglévő hiányára utaló mozzanat: az egykor pozitív töltésű tendenciák, motívumok modifikált, negatív előjelű felidézése. Ami a *nincs*, a *nem* következetes felbukkasásában is realizálódik: bizonyossá válik, hogy „*nincs* bocsánat”, hogy „a bűn, az *nem* lesz könnyebb”, hogy „*nincs* értelme semminek sem”. Kulcsszóvá válik a *hiába*: „hiába hát a bánat”, „hiába könnyörögtél”. A hiány mindent átjár, „mint huzat a házon”: „mint ürben égtest, kering a lelkemben *hiányod*.” „Kitágul, mint az űr, az elme”: immár a „nem üres űr egy martjára” kiülve lehet „szemlélni a világokat, mint bokron a virágokat”.¹

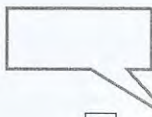
A *hiány*, a *nincs* valami egykor megvoltnak a hiánya: a kései versek ezzel a hiánnyal dacolva teremtenének egy „új világ”-ot. A kinti világból kitaszított, azon túllépő költő „megszerkeszti magában, mint tí majd kint, a harmóniát”: önmaga véges végtelenjében, esendő mikrokozmoszában formál „valódi világot, habzó éggel a tetején”, benne valósítaná meg azt a két, az embert emberré tevő szükségletet, mely ekkor már inkább csak hiányában érzékelhető: „a szellem és a szerelem.” Önmagában rekonstruálja azt, amitől megfosztatott: a *szellem* kiteljesedését és a *szerelmet* beteljesülését. A mozgalmából kitaszítva, attól távolodva, közvetlen konfliktusokon fölülemelkedve őrzi magában egy jobb világ eszméjét („Ha beomlanak a bányát / vázázó oszlopok, / a kincset azért a tárnák / őrzik és az lobog”), s a családásokon túllépve („gyenge létemre így vagyok erős”) a kölcsönös megértés vágyát („hisz mint a kutya hinnél / abban, ki bízna benned”).²

A kései versek kozmikus, kísérleties földöntúliságában vissza-visszatérnek, fel-felcsendülnek az egykori „emlékek, apró ólomkatonák”. „Csengés emléke száll”: jelen van tehát, de már nem (a kizárt) és nem az azt kontrolláló tudatban: „az elme hallja”.³

¹ A bekezdésben idézett versrészletek a *Tudod, hogy nincs bocsánat*, a *Bukj föl az árból*, a *Gyermekké tettél*, [*Az árnyékok kinyúlának...*], a *Majd* és a *Flóriának* című versekből.

² A bekezdésben idézett versrészletek az *Ime, hát megeltem hazámat...*, a *Vánuz premenén*, az *Arx poetica*, az *Alkalmi vers* a szocializmus állásáról, *Ignatiusnak*, a *Dunánál*, és a *Tudod, hogy nincs bocsánat* című versekből.

³ A bekezdésben idézett versrészletek a [*Körmű emlékek...*] és a *Téli éjszaka* című versekből.

3

4

2. Olvasd el a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Szedtem, persze a lehető legkisebbet, a ribizlit, pirosat meg feketét, a piros savanyú volt, a fekete rém bűdös, aztán ha a legkisebb elfogyott, akkor a legszúrósabbat, a málnát. Ezekből összerakni egy farmernadrágot csak rendkívüli, különösen fejlett fantáziával lehetett, de a párizsi úthoz még az is kevés volt, a bog요сыgyümölcsalapú párizsi út valójában teljességgel elképzelhetetlen volt. Hogy a világ és a szabadság, minden, amit az élet jelent, az benne lenne ezekben az apró, kétnapnyi szedés után kifejezetten ellenszenves bog요kban – hogyan is hihetné el egy fejében kozmikus mértű gondolatokat forgató kamasz. De mert más megoldás nem mutatkozott, s a faterom is olyan lazán ugrált bog요сыgyümölcsből párizsba, párizsból bog요сыgyümölcsbe, mint a nyári fürdőzők: vízbe be, vízből ki, még úszógumit sem vett, óvatosságból mondjuk. Tehát más utat nem leltem, szedtem, mert ha ősszel felmegyek Pestre gimibe, tiszta égés, hogy nem lesz farmerem (...)

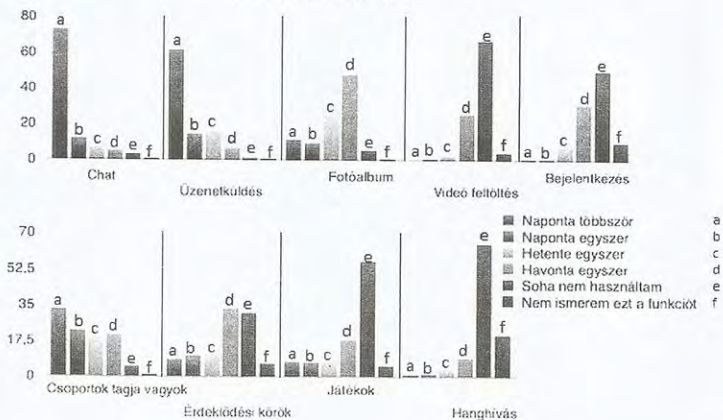
(Háy János: *A bog요сыgyümölcs*)

1. Hány éves lehet a történet elbeszélője? _____

2. Miért szedi a bog요сыgyümölcsöt, milyen céljai vannak? _____

3. Figyelmesen tanulmányozd a fiatalok közösségi média használatáról szóló grafikont!

Milyen gyakran használod a különböző Facebook funkciókat?

1. Írj a vonalra 3 olyan funkciót, amire a fiatalok legtöbbször használják a Facebook közösségi oldalt!

2. A legkevésbé elterjedt Facebook funkció: _____

4. Húzd alá, melyik szó illik a mondatba!

A tanárok nem voltak elragadtatva a modern *zenétől/zenével*.

Sokat gondolkodtam a *feladaton/feladat fölött*.

5. Olvasd el figyelmesen A magyar helyesírás szabályzatából vett útmutatásokat, majd dönts el, melyik mondatban kell vesszőt tenni a *mint* elé!

243. c) A *mint* kötőszóval bevezetett hasonlítás önálló (bár sokszor hiányos) tagmondatnak számít, ezért kötőszava elé mindig vesszőt kell tenni.

249. b) Ha a *mint* szó állapotot vagy minőséget jelölő szó vagy szókapcsolat előtt áll, nem teszünk eléje vesszőt.

Tedd ki a vesszőt a megfelelő helyre!

A szomszédomat *mint* tanút hallgatták ki.

Annnyit ért hozzá *mint* tyúk az ábécéhez.

6. Az alábbi szöveg Fekete István életrajzának a vázlatja. Összekeveredtek a szöveg részei, számozással tedd helyes sorrendbe a szövegrészeket!

___ 1900. január 25-én, a Somogy megyei Göllén született, Fekete Árpád tanító, iskolamester és gazdálkodó és Sipos Anna első gyermekeként. Az akkori kor szokásának megfelelően keményen nevelték. Az elemi iskola első négy évét (1906–1910) szülőfalujában végezte el, az ötödik évet már Kaposváron kezdte el, ahová egy év múlva a család is költözött.

___ A fiatal házasok az esküvő után Ajkára költöztek, első közös otthonukba. Itt kapott állást vezető gazdatisztként, a holland származású, disznókereskedőből lett földbirtokos, Nirnsee Ferenc birtokán.

___ 1924 januárjában a Magyaróvári Magyar Királyi Gazdasági Akadémián folytatta tanulmányait, ahol 1926-ban mezőgazdászként végzett. A város és az Akadémia emléke nem múlt el nyomtalanul életében. Magyaróvár belvárosa a tanintézetnek helyet adó Vár épületével, a Lajta több ágával, a hatalmas kiterjedésű gyönyörű park, amelynek közepén a kollégium található, Fekete Istvánt is meghihették.

___ Tanulmányai befejeztével Bakócára került, gróf Mailáth György birtokán kapott segédtszti állást. Itt ismerkedett meg Piller Edittel, a bakócai belgyógyász főorvos lányával, akivel 1929. december 12-én házasságot kötött.

___ 1923-ban felvették a debreceni Gazdasági Akadémiára, de csak az első félévet végezte el. Dunántúliként nem érezte jól magát az Alföldön, visszavágyott a dimbes-dombos dunántúli tájra.

7. Sorold fel a magyar ábécé hosszú magánhangzóit!

8. Az alábbi mondatban a szokásos aláhúzással jelöld a mondatrészeket, majd ahol szükséges, az aláhúzás alá írd oda a mondatrész pontos megnevezését is (pl. minőségjelző)! (Ágrajzos ábrázolás nem kell.)

a) A hosszú tél után megérkezett a ragyogó, illatozó tavasz.

b) A tanuló a könyvet óvatosan helyezte a polcra.

9. Kösd össze az alábbi szócsoportokat a megfelelő nyelvi réteggel!

haver, bagázs, lóvé, nőci

sportnyelv

balhátvéd, partjelző, kezdőkör

szleng

töpörtyű, csucsujgat, pityóka

tájnyelv

10. Jelöld függőleges vonallal a szóelemeket, és írd le számjegyekkel a toldalék típusát!

Pl. barátoméit: barátoméjit 1+3+3+3+4 (szótő=1, képző=2, jel=3, rag=4)

olvasók: _____

számítgatásnak: _____

tudásába: _____

juthatunk: _____

szeretettel: _____

11. Az alábbi felsorolásban húzd alá az összetett szavakat!

borász, borivó, mustkészítés, borsó, árjegyzék,

nyelvemlék, nyelvvel, nyelvtan, nyelvezet, nyelvjárás, nyelvi

12. a) Sorold fel a nyelvtörténeti korszakokat a kezdetektől napjainkig! Űgyelj a sorrendre!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

b) Mely évszámtól beszélünk újmagyar korról? _____

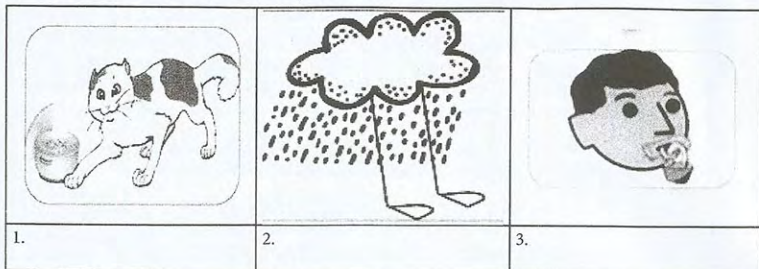
13. Az alábbi részletből keress 1-1 példát a lenti táblázatban megadott hangtani változásokra (szavakon belül)!

„Kun Béla repülőgépen menekült az országból. Délután – úgy öt óra felé – a Hungária-szállóban székelő szovjetház körül fölrebbent egy repülőgép, átrepült a Dunán, a Várhegyen, s merész kanyarodással a Vérmező felé tartott. A gépet maga a népbiztos vezette. Alacsonyan szállt, alig húsz méter magasságban, úgy hogy arcát is látni lehetett. Sápadt volt, borotvátlan, mint rendszeren. Vigyorgott az alatt álló polgárookra, s vásott kajánsággal, csúfondárosan még búcsút is intett egyeseknek. Zserbókat vitt, melyekkel teletömte puffadozó zsebeit, aztán ékszereket, grófnék, bárónék, kegyes, jótékony hölgyek drágaköveit, templomi kelyheket, sok más egyéb kincseket.”

(Kosztolányi Dezső: *Kun Béla elrepül*)

írásban jelölt teljes hasonulás	Zöngéesség szerinti részleges hasonulás	Rövidülés

14. Figyelmesen tanulmányozd a képeket, majd írd le azokat az állandósult szókapcsolatokat (szólásokat, közmondásokat), melyek eszedbe jutnak róluk!

15. Állapítsd meg a szövegek műnemét a címük alapján! Írd a műnemek mellé a megfelelő szövegek betűjelét!

- a) Tengeri-hántás
b) Bede Anna tartozása
c) A Tűz csiholója

Lírai alkotások: _____

Epikai alkotások: _____

16. Olvasd el az alábbi versrészletet, majd keretezd be a költemény rímfajtájának a nevét!

Spanyolhon. Tarka hímű rét.
Tört árnyat nyujt a minarét.
Bús donna barna balkonon
Mereng a bibor alkonyon.

Olaszthon. Göndör fellegek.
Sötét ég lanyhul fülleget.
Szökőkut vize fölbugog.
Tört márvány, fáradt mirtuszok.

(Babits Mihály: *Messze... messze...*)

A vers rímfajtájának neve:

- a) keresztrím
b) ölelkező rím
c) páros rím

17. Húzd alá az alábbi részletben a hasonlatot!

Nyári napnak alkonyúlatánál
 Megállék a kanyargó Tiszánál
 Ott, hol a kis Túr siet beléje,
 Mint a gyermek anyja kebelére.

A folyó oly símán, oly szelíden
 Ballagott le parttalan medrében,
 Nem akarta, hogy a nap sugára
 Megbotolják habjai fodrába.

(Petőfi Sándor: *A Tisza*)

18. Figyelmesen olvasd el a szöveget!

Október 1-től 24-ig: Ezeknek a napoknak szinte mindegyikét azzal töltöttem, hogy többször meglátogattam a hajót, és amikor a tenger vize áradni kezdett, tutajokon hoztam el onnan mindent, amit csak tudtam. Ezekben a napokban is sok eső esett. Voltak ugyan közben felhőtlen napok is, mégis úgy tűnik, ez volt az esős évszak.

Október 20-a: A tutajommal és a rajta lévő rakománnyal a vízbe borultam, de a víz sekély volt, a rakományom viszont nehéz, így apály idején a nagy részét sikerült megtalálnom.

Október 26-a: Majdnem egész nap a tengerparton kutattam azt a helyet, ahol állandó otthonomat felépíthetném. Nagyon aggasztott, hogy nem volt megfelelő védelmem a vadállatok vagy vademberek esetleges éjszakai támadásaival szemben. Estére találtam egy helyet az egyik szikla aljában, amely megfelelőnek tűnt. Félkörben ki is jelöltem a táborhelyem határait. Erre a határvonalra erődítményszerű falat terveztem építeni, egy dupla cölöpsort, melyet középen a horgonykötelek darabjaival és más szükségtelen kacatokkal töltök fel.

(Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*)

a) Melyik műnembe soroljuk az ilyen szövegeket? _____

b) Mi a szövegrészlet műfaja? _____

c) Mi a teljes alkotás műfaja? _____

19. Írd a szövegek alá a műfajukat!

<p>1.</p> <p>Olvadni kezd a hóember a kertben, és sorra felbukkan, mi benne volt, előbb sovány kutya, aztán ügyetlen, piros csőrű lúd, majd medúza-folt,</p> <p>és lassan-lassan az is elszivárog az éledező fűcsomók között, ki tudja, hova lett, s most arra várok én is talán, hogy ott lent egy tücsök</p> <p>hegedűjén mégiscsak fennakadt a fogyó lélek: vidám hópehely, és nyáron majd ismét életre kel,</p> <p>tücskök zenélnék, lepkék szállanak, kuttyák ugatnak, hangosabb a szó, s nő a hóember, mint a hógolyó.</p> <p>(Markó Béla)</p>	<p>2.</p> <p>M. CSODA CSODA LÉPETT AZ ÉGRE AZ ALVÉG ÉS FELVÉG AZ ÓVÁROS AZ ÚJ VÁROS A HÚSVALLÁSÚ SZEKESFŐVÁROS AMUL MEGIGÉZVE MICSODA CSODA DEHOGYS DÉLIBAB ÍME EGY FORDÍTOTT BÁBELI DISZNÓI LÁB CSÖLKÖS MEGCSÁNKOS HÚSVÉTI PÍRRAL CSÁBOS CIRMOLTA OLTÁRI FÜSTTEL SOKTORNŸYÜ FÜRESZPOR-VÁROS SÓ-GALAXISÁVAL E SONKA VIRÁGZÓ TETEJÉN AZ ÉTER HIDEGÉBEN ZÁSZLÓ SZENT JEL AZ ÁBRÁND FIATNAK VÁRLAK KÉS-KÖRMEKET INDULJ NYILJATOK SZÁJAK NÉKTEK MA A KONCOK LÁGY KAPUJA TARUL ZSÍR HAVASA HÚS HAJNALA TÚZVE IDEAUL ALL A SONKA MAJD SZÁLL ALÁ POKOLRA ETIKETT BONTJA VILLÁMOLVA SÉRTIK BICSAKOK — A BÁBELI SZENTSEGIT ZÁSZLÓS TORNYA FOGYVA SÜPPED EBEKÉ A CSŐNT S AZ ÜNNEP MEG A SEHOVA SE LÁTSZÓ ZSÍRFOLTOS ZÁSZLÓ</p> <p>(Nagy László)</p>

20. Figyelmesen olvasd el a szöveget!

„Mit írtam volna én tizenkét éves koromban édesapámról? **Hegyláncnak** láttam őt, sötét őserdőnek. Hangja mennydörgött. Reszketve imádtam, s kétségbeesve, dühöngve keltem föl az asztaltól, mikor észrevettem, hogy modoros szokása szerint kissé megszagolja a húst, a másik szobába menekültem, s ott hangosan ordítottam, hogy ne halljam rémes gondolataimat. Néha féltem, hogy föbe lövi magát. Ilyesmik azonban nem férnek bele egy iskolai dolgozat keretébe.”

1. Milyen típusú elbeszélő szerepel a szövegben? Húzd alá a helyes választ!

énelbeszélő – harmadik személyű elbeszélő

2. Milyen szókép a kiemelt szó a szövegben? _____

